

ArbetsmarknadsdepartementetSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten

Regeringens beslut

Socialstyrelsen får i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten.

I uppdraget ingår att sammanställa kunskap om på vilket sätt rasistiska föreställningar kommer till uttryck och påverkar personal, patienter och brukare inom olika verksamheter i hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten. Vad gäller hälso- och sjukvården, ska patientsäkerhetsperspektivet särskilt beaktas. I kunskapssammanställningen ska även kunskap om metoder och arbetssätt för att motverka rasism i dessa verksamheter ingå, bl.a. utifrån nationella och internationella erfarenheter.

De kunskapshöjande insatserna ska, när det bedöms lämpligt, genomföras på ett verksamhetsnära sätt med utgångspunkt i kunskapssammanställningen. Socialstyrelsen ska se över hur myndighetens befintliga material och planerade kunskapshöjande insatser kan användas i arbetet för att på bästa sätt nå ut med kunskap om rasism och bemötandefrågor, samt verka för att arbetet integreras i myndighetens befintliga arbetssätt, kunskapsstöd och riktlinjer.

Socialstyrelsen ska när uppdraget genomförs föra dialog med och vid behov inhämta kunskap och erfarenheter från Forum för levande historia, Diskrimineringsombudsmannen och andra relevanta myndigheter. Socialstyrelsen ska även föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner, relevanta professionsförbund och patientnämnderna.

Socialstyrelsen ska under åren 2025–2027 senast den 1 mars delredovisa och den 1 mars 2028 slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) med kopia till Forum för levande historia. I slutredovisningen ska ingå dels en redogörelse för i vilken utsträckning insatserna har nått berörda målgrupper, dels en analys av hur de bidragit till att anställda inom berörda offentliga verksamheter har fått bättre förutsättningar att motverka rasism och diskriminering och främja alla människors lika värde.

För uppdraget får myndigheten under 2024 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2024 uppförda anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagsposten 10. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Anställda inom offentliga verksamheter har ett särskilt ansvar att främja och skydda mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värden i sitt arbete. Det handlar bl.a. om att bemöta invånare likvärdigt och erbjuda insatser eller service i förhållande till individens förutsättningar och behov.

Forskning, anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen och annan kunskap som Forum för levande historia låtit sammanställa indikerar att det finns erfarenheter av rasism i kontakt med myndigheter och andra offentliga verksamheter. Inom socialtjänsten gäller det bl.a. vårdnads- och umgängesutredningar och försörjningsstöd. Det kan handla om att personer som varit i kontakt med socialtjänsten uttrycker att utredningar och beslut är påverkade av tjänstepersoners uppfattningar om en persons religion eller föreställningar om utomeuropeiska länders omsorgskultur.

Denna kunskap visar även att det kan finnas utmaningar som rör rasism inom flera delar av hälso- och sjukvården, däribland förlossningsvården, primärvården och akutsjukvården. Socialstyrelsen har gjort en behovsanalys inom ramen för sitt uppdrag att ta fram och sprida ett kunskapsstöd för att motverka förekomsten av rasism och främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården. Analysen visar att det finns behov av kunskapshöjande insatser om rasism, dess olika former och konsekvenser, men även av stöd och verktyg för att förändra arbetssätt eller beteenden, liksom för att följa upp och utvärdera insatser på området. Utifrån analysen har myndigheten bland annat tagit fram utbildningsmaterialet ”Rasism och bemötande i vården”. Materialet belyser främst personalens bemötande av patienter men även bemötandet kollegor emellan samt patienters bemötande av personal.

Forum för levande historia genomför utbildningsinsatser om olika former av rasism i historien och idag riktade till olika yrkesgrupper inom offentliga verksamheter. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att diskrimineringslagen följs och tar bl.a. emot enskildas anmälningar om diskriminering inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det är mot denna bakgrund viktigt att Socialstyrelsen för dialog med dessa myndigheter inom ramen för uppdraget.

Det finns behov av fortsatta kunskapshöjande insatser för att se till att kunskap om rasism och bemötande når ut och används av olika offentliga verksamheter. Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att genomföra sådana insatser i första hand riktade mot verksamheter inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten.

Regeringen beräknar att totalt 3 700 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Paulina Brandberg

Maria Engvall

Kopia till

Socialdepartementet/HC/SL/SOF

Diskrimineringsombudsmannen

Forum för levande historia

Kammarkollegiet

Sveriges Kommuner och Regioner